

Vec C-186/24

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

8. marec 2024

Vnútroštátny súd:

Oberster Gerichtshof

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

22. február 2024

Navrhovateľ v konaní o opravnom prostriedku „Rekurs“:

Dr. Matthäus Metzler ako insolvenčný správca

Odporkyňa v konaní o opravnom prostriedku „Rekurs“:

Auto1 European Cars B.V.

RAKÚSKA REPUBLIKA

17 Ob 23/23s

OBERSTER GERICHTSHOF (Najvyšší súd, Rakúsko)

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) [*omissis*] vo veci žalobcu Dr. Matthäus Metzler, LL.M., ako insolvenčného správcu v insolvenčnom konaní o majetku dlžníka [*omissis*] proti žalovanej Auto 1 European Cars B.V., NL-1101BA Amsterdam [*omissis*] vo veci 62 261,00 eur spolu s príslušenstvom, v konaní o opravnom prostriedku „Rekurs“, ktorý podal žalobca proti uzneseniu Oberlandesgericht Linz (Vyšší krajský súd Linz, Rakúsko) ako odvolacieho súdu z 21. septembra 2023, GZ 1 R 110/23m-20, ktorým bol zrušený rozsudok Landesgericht Linz (Krajský súd Linz, Rakúsko) z 12. mája 2023, GZ 4 Cg 70/22i-10,

vydal**U z n e s e n i e:**

I. Súdnemu dvoru Európskej únie sa podľa článku 267 ZFEÚ na prejudiciálne rozhodnutie predkladajú tieto otázky:

1. Má sa článok 31 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 o insolvenčnom konaní vykladať v tom zmysle, že pod splnenie záväzkov dlžníkovi, ktoré sa mali plniť správcovi insolvenčného konania, v zmysle tohto ustanovenia patria aj také záväzky, ktoré vyplývajú z právneho úkonu, ktorý bol uzavretý až po začatí insolvenčného konania a prechodu právomocí na správcu?

V prípade, ak je odpoveď na túto otázku kladná:

2. Má sa článok 31 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní vykladať v tom zmysle, že za miesto splnenia záväzku sa má považovať to miesto, na ktorom došlo k zaplateniu treťou osobou prevodom z miestneho bankového účtu, aj keď tretia osoba nemá sídlo v tomto, ale v inom členskom štáte, k uzatvoreniu právneho úkonu a splneniu záväzku dlžníka naopak nedošlo tam, ale prostredníctvom pobočky tretej osoby v ďalšom členskom štáte, a síce v tom, v ktorom sa začalo insolvenčné konanie?

II. [*omissis*] [prerušenie konania]

O d ô v o d n e n i e:**O I.****A: Skutkový stav:**

- [1] Uznesením z 25. mája 2022 vo veci AZ 17 S 56/22t začal Landesgericht Linz (Krajinský súd Linz) konkurzné konanie týkajúce sa majetku dlžníka. Žalobca bol ustanovený ako insolvenčný správca. K uverejneniu začatia insolvenčného konania a insolvenčného správcu došlo ešte 25. mája 2022.
- [2] Žalovaná je spoločnosťou podľa holandského práva so sídlom v Holandsku. V Európe je poprednou predajkyňou jazdených áut a členom skupiny pôsobiacej v celej Európe, ktorá v Rakúsku prevádzkuje pobočku. Dlžník kúpnu zmluvou, ktorú uzavrel vo vlastnom mene 2. júna 2022 – teda po začatí insolvenčného konania – v tejto pobočke žalovanej predal žalovanej osobné motorové vozidlo za 48 870 eur. Po odovzdaní vozidla v Rakúsku previedla žalovaná kúpnu cenu z účtu v Nemecku na účet v Rakúsku, ktorý uviedol dlžník.

B: Procesné argumenty účastníkov konania a doterajší priebeh konania:

- [3] Žalobca sa domáha zaplatenia 48 870 eur do konkurznej podstaty, keďže kúpna zmluva bola dlžníkom uzavretá po začatí insolvenčného konania. Vozidlo sa v čase začatia insolvenčného konania nachádzalo vo vlastníctve dlžníka. Žalovaná kúpnu cenu vo výške 48 870 eur previedla na konto tretej osoby (bývalá partnerka dlžníka). Žalovaná vozidlo medzitým predala tretej osobe, a preto žalobca požaduje, aby do konkurznej podstaty bola vyplatená náhrada.
- [4] Na pojednávaní 16. marca 2023 žalobca rozšíril žalobu na trhovú hodnotu vozidla vo výške 62 261 eur.
- [5] Žalovaná to namieta a v zásade uvádza, že vozidlo v čase začatia insolvenčného konania nebolo vo vlastníctve dlžníka a preto nemohlo byť súčasťou konkurznej podstaty. V Rakúsku prevádzkuje len pobočku, registrovaná je v Holandsku. Prevod bol žalovanou – a nie rakúskou pobočkou – uskutočnený v Nemecku nemeckou bankou. Jedinou súvislosťou spornej kúpnej zmluvy s tuzemskom je to, že bola podpísaná v Rakúsku a vozidlo tam aj bolo odovzdané. Nároky uplatňované žalobcom neexistujú, keďže z dôvodu cudzieho prvku sa uplatní článok 31 nariadenia o insolvenčnom konaní. Nárok sa voči žalovanej môže uplatniť len vtedy, ak by o insolvenčnom konaní vedela, čo tak nebolo.
- [6] Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa žalobe vyhovel v pôvodnom rozsahu. (Rozšírený) návrh v rozsahu, ktorý prekračoval pôvodný návrh, vo výške 13 391 eur spolu s príslušenstvom zamietol (medzitým s konečnou platnosťou). Dospel k záveru, že na predmetnú situáciu sa nevzťahuje článok 31 nariadenia o insolvenčnom konaní. Žalovaná teda nemôže využiť ochranu dobrej viery podľa tohto ustanovenia.
- [7] Odvolací súd vyhovel odvolaniu žalovanej, zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil na opätovné rozhodnutie po doplnení konania na súd prvého stupňa. Z právneho hľadiska zastával názor, že článok 31 nariadenia

o insolvenčnom konaní z dôvodu prednosti práva Únie potláča nielen § 3 ods. 2 [Insolvenzordnung (insolvenčný poriadok), ďalej len „IO“], ale aj § 3 ods. 1 IO. Platba insolvenčnému dlžníkovi bola v Nemecku overená a uskutočnená nemeckým účtom. Z tohto dôvodu sa uplatní článok 31 nariadenia o insolvenčnom konaní. Chýbajú zistenia týkajúce sa vedomosti žalovanej o začatí insolvenčného konania, takže konečné posúdenie ešte nie je možné.

- [8] Opravným prostriedkom „Rekurs“, ktorý podal žalobca na Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd), sa domáha opätovného potvrdenia rozsudku súdu prvého stupňa; subsidiárne je podaný návrh na zrušenie. Na jednej strane sa článok 31 nariadenia o insolvenčnom konaní neuplatní, keďže ustanovenie upravuje len účinok na vyrovnávanie dlhu a predpokladá platnú zmluvu, ktorá v tomto prípade podľa § 3 ods. 1 IO neexistuje. Na druhej strane norma chráni dôveru zmluvného partnera v nezmenený stav právomoci, nezahŕňa však prípady, v ktorých (ako tu) zmluvný partner s dlžníkom obchoduje až po začatí insolvenčného konania. Žalovaná tiež poskytla relevantné plnenie v Rakúsku, takže cudzí prvok v zmysle článku 31 nariadenia o insolvenčnom konaní neexistuje.
- [9] Žalovaná vo svojej replike na opravný prostriedok „Revision“ navrhuje zamietnutie opravného prostriedku „Rekurs“; subsidiárne navrhuje, aby sa mu nevyhovelo.

C: Relevantné právne predpisy:

Článok 7 nariadenia o insolvenčnom konaní znie takto:

1. Ak v tomto nariadení nie je stanovené inak, insolvenčné konania a ich účinky sa riadia právom členského štátu, na území ktorého sa toto konanie začalo (ďalej len „štát, v ktorom sa začalo konanie“).

2. Právo štátu, v ktorom sa konanie začne, stanoví podmienky začatia takéhoto konania, jeho vedenie a ukončenie. Stanoví najmä:

...

c) príslušné právomoci dlžníka a správcu;

...

m) pravidlá týkajúce sa neplatnosti, odporovateľnosti alebo nevymáhateľnosti právnych úkonov, ktoré poškodzujú kolektívny záujem veriteľov. ...

Článok 31 nariadenia o insolvenčnom konaní znie takto:

1. Ak sa v niektorom členskom štáte splatí záväzok v prospech dlžníka, ktorý je predmetom insolvenčného konania začatého v inom členskom štáte, pričom tento

záväzok sa mal splatiť v prospech správcu v tomto konaní, potom sa záväzok tejto osoby, ak o začatí konania nevedela, považuje za vyrovnaný.

2. Ak sa takýto záväzok splní pred uverejnením v zmysle článku 28, potom, ak neexistuje dôkaz o opaku, sa predpokladá, že osoba plniaca záväzok o začatí insolvenčného konania nevedela. Ak sa takýto záväzok splní po tomto uverejnení, potom, ak neexistuje dôkaz o opaku, sa predpokladá, že osoba plniaca záväzok o začatí konania vedela.

V odôvodnení 81 sa uvádza:

V niektorých prípadoch sa môže stať, že dotknuté osoby o začatí insolvenčného konania nebudú vedieť a že s dobrým úmyslom budú konať spôsobom, ktorý bude v rozpore s novými okolnosťami. V záujme ochrany takýchto osôb, ktoré dlžníkovi uhradia platbu, pretože nevedia o začatí zahraničného konania, pričom by takúto platbu mali uhradiť zahraničnému správcovi, by sa malo stanoviť, že takáto platba má účinok na vyrovnávanie dlhu.

§ 2 rakúskeho Insolvenzordnung (insolvenčný poriadok) (IO) znie takto:

(1) Právne účinky začatia insolvenčného konania nastávajú dňom, ktorý nasleduje po uverejnení obsahu insolvenčnej vyhlášky.

(2) Začatím insolvenčného konania sa dlžník zbavuje oprávnenia voľne nakladať s celým majetkom, ktorý podlieha nútenému výkonu rozhodnutia a ktorý dlžníkovi v tom čase patrí alebo ktorý dlžník získa počas insolvenčného konania (konkurzná podstata).

§ 3 rakúskeho Insolvenzordnung (insolvenčný poriadok) (IO) znie takto:

(1) Právne úkony dlžníka po začatí insolvenčného konania, ktoré sa týkajú konkurznej podstaty, sú voči veriteľom neúčinné. Druhej zmluvnej strane sa protiplnenie vráti, pokiaľ by sa ním konkurzná podstata zväčšila.

(2) Zaplatením dlhu dlžníkovi po začatí insolvenčného konania nie je záväzok povinného subjektu vyrovnaný, okrem prípadu, ak sa plnenie začlenilo do konkurznej podstaty alebo povinnému subjektu v čase plnenia nebolo známe začatie insolvenčného konania a nevedomosť nevyplýva z opomenutia náležitej starostlivosti (muselo mu byť známe).

D: Odôvodnenie návrhu na začatie prejudiciálneho konania:

[10] 1.1. Podľa odkazovacích noriem v článku 7 ods. 2 písm. c) a m) nariadenia o insolvenčnom konaní sa príslušné právomoci dlžníka a správcu, ako aj neplatnosť, odporovateľnosť alebo nevymáhateľnosť [neúčinnosť – neoficiálny preklad] právnych úkonov, ktoré poškodzujú kolektívny záujem veriteľov, posúdia podľa práva štátu, v ktorom sa začalo konanie. Účinky právnych úkonov a rozsahu obmedzení dispozičného práva dlžníka, ako aj

prípustnosť dobromyseľnosti dlžníka sa určujú podľa *ex fori concursus*, pričom je však potrebné dodržiavať aj článok 31 nariadenia o insolvenčnom konaní [*Trenker v Koller/Lovrek/Spitzer* IO² (2022) článok 7 EuInsVO bod 16; *Maderbacher v Konecny*, Insolvenzgesetze článok 7 EuInsVO 2015 (stav k 1. septembru 2018 rdb.at) bod 38; *Knof v Uhlenbruck*, InsO¹⁶ (2023) článok 7 EuInsVO body 49 a 102; *Duursma-Kepplinger v Duursma-Kepplinger/Duursma/Chalupsky*, EuInsVO (2002) článok 4 bod 15].

- [11] 2.1. Podľa rakúskeho práva začatím insolvenčného konania sa dlžník zbavuje oprávnenia voľne nakladať s celým majetkom, ktorý podlieha nútenému výkonu rozhodnutia, ktorý dlžníkovi v tom čase patrí alebo ktorý dlžník získa počas insolvenčného konania (konkurzná podstata) (§ 2 ods. 2 IO). Podľa § 3 ods. 1 IO sú úkony dlžníka po začatí insolvenčného konania, ktoré sa týkajú konkurznej podstaty, voči veriteľom neúčinné.
- [12] 2.2. Začatie insolvenčného konania so sebou pre dlžníka prináša dvojaké obmedzenie práva disponovať s majetkom, a síce skutočné prevzatím správy insolvenčným správcom a právne, ktoré nastáva bezprostredne so začatím insolvenčného konania a ktoré sa prejavuje relatívnou neúčinnosťou právnych úkonov dlžníka. Nevedie k všeobecnému obmedzeniu spôsobilosti na právne úkony dlžníka. Spôsobilosť mu skôr zostáva. Právne úkony dlžníka týkajúce sa konkurznej podstaty sú voči dlžníkom neúčinné (RS0063784, 17 Ob 6/21p). To znamená, že dlžník teda môže aj po začatí insolvenčného konania vstupovať do právno-obchodných vzťahov, ale z toho vyplývajúce pohľadávky sa až do zrušenia insolvenčného konania nemôžu uplatniť (*Kodek v Koller/Lovrek/Spitzer* IO² § 3 IO bod 6).
- [13] 2.3. Ak právnym úkonom dlžníka, ktorý je podľa § 3 ods. 1 IO neúčinný, dôjde k úbytku predmetu patriaceho do konkurznej podstaty, môže sa požadovať späť (17 Ob 12/21w). Ak nadobúdateľ nemôže predmet získaný od dlžníka viac vrátiť, keďže ho napríklad z dôvodu následného predaja už nevlastní, podľa občianskeho práva sa posúdi, do akej miery je nadobúdateľ povinný nahradiť škodu alebo vrátiť neoprávnené obohatenie (*Schubert v Konecny*, Insolvenzgesetze § 3 KO bod 21).
- [14] 2.4. § 3 ods. 1 IO, ktorý upravuje neúčinnosť právnych úkonov dlžníka týkajúcich sa konkurznej podstaty, na rozdiel od § 3 ods. 2 IO neupravuje obmedzenie tejto zásady v prospech tretej osoby, ktorá koná v dobrej viere a ktorá nadobudla [majetok] od dlžníka, avšak začatie insolvenčného konania – bez jej zavinenia – jej nie je známe.
- [15] 2.5. § 3 ods. 2 IO upravuje, že dlh poddlžníka nie je zaplatením jeho dlhu dlžníkovi vyrovnaný. To je vyjadrením zásady § 3 ods. 1 IO, keďže aj prijatie platby predstavuje právny úkon v zmysle § 3 ods. 1 IO. Keďže sa dlžníkovi zbavuje oprávnenia disponovať konkurznou podstatou, chýba aj právomoc prijímať plnenia z pohľadávok, ktoré patria do konkurznej

podstaty. Výnimka existuje vtedy, ak sa predmet plnenia priradí ku konkurznej podstate alebo poddlžník o začatí insolvenčného konania bez jeho zavinenia nevedel.

- [16] 3.1. Cieľom článku 31 ods. 1 nariadenia o insolvenčnom konaní je naopak ochrana dobrej viery tretej osoby, ktorá v inom členskom štáte ako tom, v ktorom sa začalo insolvenčné konanie, po začatí insolvenčného konania, v nevedomosti o tejto okolnosti poskytne plnenie dlžníkovi, hoci ho mala poskytnúť správcovi. Takéto plnenia sa považujú za plnenia, ktoré vyrovnávajú dlh [*Klauser/Weber v Konecny*, Insolvenzgesetze článok 31 EuInsVO 2015 (stav k 1. septembru 2018 rdb.at) bod 1; *Scholz-Berger v Koller/Lovrek/Spitzer*² článok 31 EuInsVO bod 1, *Müller v Mankowski/Müller/J.Schmidt* EuInsVO 2015 článok 31 EuInsVO bod 2].
- [17] 3.2. Zastáva sa názor, že článok 31 nariadenia o insolvenčnom konaní predpokladá, že poddlžník mal plniť správcovi insolvenčného konania, čo vyžaduje existenciu pohľadávky dlžníka. Uvedené ustanovenie by sa tak vzťahovalo len na pohľadávky konkurznej podstaty (pozri *Klauser/Weber* pozri vyššie uvedené, bod 7, *Scholz-Berger* pozri vyššie uvedené bod 4, *Müller* pozri vyššie uvedené bod 10). To by znamenalo, že na splnenie záväzkov tretej osoby dlžníkovi, ktoré vyplývajú z relatívne neúčinného právneho úkonu dlžníka po začatí insolvenčného konania, sa článok 31 ods. 1 nariadenia o insolvenčnom konaní neuplatní, keďže nejde o pohľadávky konkurznej podstaty a ako také by sa ani nemuseli plniť správcovi.
- [18] Je možné však zastávať aj názor, že zo znenia článku 31 ods. 1 nariadenia o insolvenčnom konaní, ktoré vo všeobecnosti hovorí len o plnení záväzkov dlžníkovi, sa nedá odvodiť, že sa ustanovenie netýka aj plnení záväzkov, ktoré splnil poddlžníkom, ktorý nevedel o začatí insolvenčného konania a tým na základe neúčinného právneho úkonu.
- [19] Rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-251/12, ktoré bolo vydané k predchádzajúcemu ustanoveniu v článku 24 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o insolvenčnom konaní, nie je relevantné a neponúka preto ďalšie objasnenie. Jeho základom totiž nebolo plnenie tretej osoby dlžníkovi, ale platba na pokyn dlžníka po začatí insolvenčného konania jednému z jeho veriteľov.
- [20] 3.3. Ak by sa článok 31 ods. 1 nariadenia o insolvenčnom konaní teda mal vykladať v tom zmysle, že aj takéto plnenia patria do pôsobnosti tohto ustanovenia, vznikla by otázka týkajúca sa miesta plnenia. Za miesto plnenia sa považuje to miesto, na ktorom poddlžník skutočne poskytol plnenie. Prevod peňazí v inom členskom štáte sa pritom považuje za dostatočný (*Klauser/Weber* pozri vyššie uvedené bod 12; *Scholz-Berger* pozri vyššie uvedené bod 7; *Müller* pozri vyššie uvedené bod 8).

[21] Žalovaná v Rakúsku prevádzkuje pobočku. Pod tým sa chápe obchodný priestor, ktorý je priestorovo oddelený, má vlastné organizačné fungovanie a je samostatný z ekonomického hľadiska. Pobočka nemá právnu subjektivitu, nositeľom práv a povinností je zahraničná spoločnosť (6 Ob 40/19d).

[22] Sporné je, či miesto prevodu peňazí sa aj vtedy považuje za miesto plnenia, ak poddĺžníčka so sídlom v niektorom členskom štáte aj tak v členskom štáte, v ktorom začalo insolvenčné konanie, prevádzkuje pobočku vo vyššie uvedenom zmysle, prostredníctvom nej aj urobila právny úkon a len zariadila prevod peňazí prostredníctvom konta v ďalšom členskom štáte, ku ktorému nemá osobitný blízky vzťah.

[23] III. [omissis] [vnútroštátne procesné právo]

Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd)

Viedeň, 22. februára 2024

[omissis]